

CSERGŐ HUGÓ:

Zsidó újságírók a nemzeti eszme szolgálatában

Az újságírás nemesebb hagyományai az újságírás kritériumának nem a felekezetet, hanem a tehetséget és a rátermettséget nézték mindenkor, a sajtó nemzeti hivatásának szolgálata pedig ugyancsak mindenkor természetes, magátólértetődő velejárója volt a toll mesterségének. Egy sajnálatos koráramlat sodorta a ma annyira felburjánzó jelszavak sodrába a sajtóval kapcsolatban is a felekezetieskedő jelszavakat és a magyar újságírás történelmének adatai a tények erejével igazolhatják, hogy ezek a jelszavak nem a historikum igazságából, hanem a politikum elfogultságából szívhathják csupán agitáló hevüket.

... A felekezeti sajtóról is meg kell azonban állapítani, hogy szellemében is mindenkor magyar és nemzeti volt. Hiszen mint publicista, eredetileg a felekezeti sajtó terén lépett fel az a Horn Ede, aki már

a 48-as szabadságharcban a hazai zsidóság nemzeti érületének megszemélyesítőjeként szerepelt és a szabadságharc leveretése után emigrálva, Helfi Ignáccal, Dux Adolffal együtt számottevően működött közre a külföld jóindulatának kivívásában az ország számára. Horn Ede, a kiegyezés korának későbbi államtitkára, már 1848. áprilisában külön felekezeti lapot alapított a hazai zsidóság magyarságának propagálására. Az ő szelleme plántálódott át felekezeti sajtónk későbbi vezetőibe és ezeknek sorában kegyeletteljes tisztelettel kell megemlékezni a mai magyar felekezeti sajtó tulajdonképeni megalapozójáról: Szabolcsi Miksáról, aki a felekezeti sajtó irányelveként a hitnek és a nemzeti érzésnek szolgálatát válhatatlan egységbe forrasztotta együvé.

Ha a felekezeti sajtó terén természetesen nemzeti és felekezeti érzés együttesen dominál, viszont a magyar sajtó egyetemes területén a nemzeti érzés kizárólagos irányelve vezérelte mindenkor az izraelita felekezetű magyar újságírókat és felekezeti hovatartozandóság szerint csak az elfogultság kereshet megkülönböztetéseket.

Ilyen megkülönböztetést a kiegyezéssel meginduló nagy nemzeti fellendülés korszaka egyáltalán nem ismer. És csak retrospektíve, éppen a hangzatos jelzők ellenhatásaként kívánkozik megállapításra az a tény, hogy gróf Andrássy Gyula első sajtófőnöke az izraelita vallású Ludasi (Ganz) Mór volt és zsidószármazású volt Dóczy Lajos is, aki Andrássynak mint külügyminiszternek volt sajtófőnöke. A magyar publicisztikában pedig már a nemzeti fellendülés első korszakában Fáik Miksa mint Széchenyi és Andrássy bizalmasa, majd mint Erzsébet királyné magyar tanítója, nemkülönben Kónyi Manó mint Andrássy és Deák meghitt újságírója a legjelentékenyebb nevek között szerepeltek. Szekfü Gyula is megállapítja, hogy „az első zsidóeredetű politikai hírlapírók sem hazafiság, sem

felelősségérzés, sem etika tekintetében nem voltak méltatlanok a Gyulai Pálokhoz és Salamon Ferencekhez és nem is kellett iparkodniuk magyarnak lenniök“

... Hivatalos történetkritika és új korszellem gáncsoskodása sokszor suhint végig a gúny és vádak ostorával a célzatosan „pestisnek csúfolt múlt századvégi és jelen századeleji magyar sajtón, de például Szekfü Gyula kemény kritikája is kénytelen — bár gúnyba mártott tollal — megállapítani, hogy „a magyar dicsőséget senki oly meggyőződéssel nem hirdette, a magyar hiúságot senki oly édes-bizsergően nem simítgatta, mint e századforduló budapesti sajtójának magyarosított nevű asszimilált hírlapírói.“

... Nevek és a nevekhez fűződő alkotások beszélnek és megdönthetetlen hitet tesznek arról, hogy a magyar sajtó nemzeti hivatásának szolgálata tekintetében, a magyar sajtó kultúrértéke tekintetében nincs és nem lehet helye a felekezeti szempontok szerint való megítélésnek. A zsidóvallású magyar újságíróknak nincs okuk restelkedni felekezetükért. Hit és haza nem ellentétes, hanem egymást kiegészítő, szent egységbe forrasztó ideálja volt mindenkor az újságírásnak és bármely templomban imádjuk Istenünket: oltárunkon a magyarság eszményének áldozati lángja ég.

Jelszavak születnek és változnak a változó korszakokkal, de az elfogultság ködrétegein keresztül végül is áttör az igazság naptüze, amelynek sugaraiból glória fonódik mindazoknak emléke köré, — akik bármely felekezetben születte is — a haza, az emberiség és a kultúra örök eszményeit tehetséges, tiszta és bátor tollal eredményesen szolgálták.

(Előadás a Magyar Zsidó Szabadegyetemen 1938)